

**Grupa Ekspertów ONZ d.s. Nazw Geograficznych (UNGEGN),
Robocza Grupa d.s. Egzonimów
10. Spotkanie, Tainach/Tinje, Austria, 28-30 kwietnia 2010**

**Endonimy wobec egzonimów:
studium zagadnienia standaryzacji.
Z listą nazw krajów arabskich
i ich najważniejszych miast.**

Bogusław R. Zagórski,

*Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych
Poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGiK), Warszawa, Polska,
e-mail: boguslaw.zagorski@transmontana.pl*

Przedmowa¹

Celem niniejszego referatu jest omówienie i rzucenie światła na kontrowersyjne zagadnienie endonim-egzonim tak, jak przedstawia się ono na arabskim obszarze językowym, ciągnącym się nieprzerwanie poprzez szerokie przestrzenie w Azji i Afryce, pomiędzy Atlantykiem i Oceanem Indyjskim, obejmując liczne organizmy polityczne. Zajmiemy się też kluczowym zagadnieniem standaryzacji ogólnoarabskiej toponimii. Do referatu dołączony jest spis toponimów: nazw krajów i głównych miast Świata Arabskiego (zob. Załącznik II)².

1. Definicje i wyłączenia

A. Kraj: każda jednostka geograficzno-polityczna, suwerenne państwo lub terytorium o nieustalanej sytuacji politycznej. Tutaj pojawia się wyłącznie jako kryterium wyliczenia, bowiem dyskusja nad statusem politycznym któregośkolwiek z tych krajów nie stanowi celu ani nie wchodzi w skład niniejszego opracowania.

B. Kraj arabski: każdy kraj, w którym język arabski stanowi wyłączny język oficjalny (urzędowy) lub jest przynajmniej jednym z takich języków. Chodzi tu jedynie o formalne kryterium językowe. Omówienie rzeczywistych proporcji w składzie etnicznym kraju, jego politycznej i kulturalnej tożsamości oraz afiliacji, określenia i uznania takiej jednostki na forum międzynarodowym, nie stanowi zamierzonego celu ani nie jest przedmiotem niniejszego studium. Lista krajów arabskich, spełniających wskazane kryteria, znajduje się w Załączniku I.

1 Dziękuję Dr. Philipowi W. Matthewsowi oraz Pani Natalii K. Zagórskiej-Thomas za pomoc udzieloną mi w przygotowaniu niniejszego referatu.

2 Spis został przygotowany w ramach badań i studiów toponomastycznych prowadzonych w Instytucie Ibn Chalduna w Piastowie, z wykorzystaniem materiałów ze zbiorów biblioteki Instytutu.

C. Język arabski: Arabski należy do rodziny języków semickich wespół z takimi językami żywymi, jak amharski, aramejski, hebrajski, maltański, tigrinia i inne. W niniejszym referacie będziemy się odnosić wyłącznie do *współczesnego arabskiego języka literackiego* (Modern Standard Arabic – MSA), jego liter (wraz z kompletem samogłosek) i jego reguł (zwłaszcza wzorów budowy wyrazów). W zasadzie wyłączy się z rozważań wszelkie lokalnie używane dialekty arabskie oraz wynikające z nich warianty ortograficzne (dialekty i MSA zwykle współistnieją w warunkach dyglosji). Ponadto omawianie statusu jakiegokolwiek dialektu lub języka innego niż MSA, oficjalnego lub faktycznie dobrze ugruntowanego na miejscu, nie stanowi celu ani przedmiotu niniejszego opracowania, choć dialekty takie i języki będzie się wspominać w razie potrzeby.

D. Ortografia: Arabskie pismo składa się z 28 znaków, którymi oznacza się spółgłoski oraz półspółgłoski (służące m.in do zapisywania samogłosek długich). System dodatkowych znaczków graficznych (*tashkīl* تشكيل), powszechnie pomijanych w życiu codziennym, pozwala oznaczać samogłoski krótkie oraz określać rzeczywistą funkcję półspółgłosek w wyrazie. Bez nich czytanie staje się ciągłym rekonstruowaniem właściwego brzemienia wyrazów. Arabskie pismo nie rozróżnia liter dużych i małych. Duże litery w łacińskiej transliteracji nazw arabskich mają więc czysto umowny charakter i zwykle naśladują zwyczaje przyjęte w językach europejskich (które zresztą też nie zawsze są jednomyślne w tej sprawie). Używany tu system transliteracji nazw arabskich na alfabet łaciński to tak zwany *Poprawiony System Bejrucki*, w postaci używanej w Polsce. Oryginalny *System Bejrucki* w ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat podlegał wielu zmianom, wprowadzanym przez ekspertów arabskich. Nie został jeszcze ostatecznie zaakceptowany przez wszystkie kraje arabskie, w swej wersji najbardziej praktycznej i nadającej się do zastosowania,

ani też nie wprowadzono go do użytku na szerszą skalę. Nie chcąc dłużej zwlekać z pracami nad toponimią krajów arabskich, zespół polski podjął decyzję o zastosowaniu *Systemu Bejruckiego* w jego obecnej postaci.

E. Najważniejsze miasta: wszystkie miasta mające 100 000 lub więcej mieszkańców. Kategoria ta obejmuje również wszystkie stolice państw, nawet jeśli liczba ich mieszkańców byłaby niższa. Ponadto dodano nieco innych miast o szczególnym znaczeniu regionalnym, niezależnie od ich rzeczywistej wielkości.

F. Endonim: lokalna nazwa w MSA. Stosujemy pisownię MSA (z kompletnym zestawem zarówno spółgłosek, jak i samogłosek) oraz składnię MSA, które odgrywają tu rolę .decydującą i wyłączną. One będą rozstrzygały o pierwszeństwie w przypadku rozbieżnych wersji danej nazwy, a to w celu zachowania zgodności i jednolitości nomenklatury.

G. Egzonim: każda właściwa nazwa, która nie jest w MSA. Odnosi się to też do nazw w alternatywnych językach oficjalnych oraz innych przyjętych na miejscu językach i dialektach. Odmienne formy nazw używane w języku arabskim poza oryginalnym miejscem również będą uważane za egzonimy.

H. Nazwy wariantowe: wraz ze standartowymi toponimami w załączonym spisie (patrz Załącznik II) umieszczono niektóre wariantowe nazwy arabskie oraz wybrane egzonimy w językach europejskich (angielskim, francuskim, niemieckim i polskim), podczas gdy dla łatwiejszej identyfikacji nazwanych obiektów załączono alternatywne nazwy francuskie, hebrajskie (latynizowane), somalijskie i w języku tigrinia (latynizowane), oraz współrzędne geograficzne.

I. Wiarygodność: niniejszy spis jest w wersji roboczej i nie ma charakteru oficjalnego. Podjęto wszelkie starania, aby zapewnić, że znajdują się tu właściwe obiekty oraz będą miały one prawidłowe nazwy. Jednak z powodu nierównej wiarygodności niektórych źródeł informacji oraz rozbieżności między dostępnymi danymi wynika, że niniejszy spis należy traktować jako przybliżony; może on ulegać w przyszłości dalszej weryfikacji i poprawkom.

2. Czemu ma służyć ten spis? Postawienie problemu

Egzonim można zdefiniować jedynie w stosunku do *endonimu* i w opozycji do niego (zob. 1.F-G). A więc omówienie kwestii wzajemnego stosunku między tymi dwoma terminami wymaga, przede wszystkim, zbudowania spisu endonimów, który będzie służył jako punkt odniesienia dla wszelkich dalszych rozważań.

Załączona poniżej lista (zob. Załącznik II) przedstawia nazwy wszystkich krajów arabskich (zob. 1.A-B, oraz załącznik I) i ich najważniejszych miast (zob. 1.E) we wspólnym języku oficjalnym tych wszystkich krajów, zwanym *współczesnym arabskim językiem literackim* – MSA (zob. 1.C).

Należy przy tym pamiętać, że:

a. zarówno MSA, jak i arabski język klasyczny (*al-ʿarabiyyah al-fuṣṣḥá*), ktorego MSA stanowi bezpośrednią kontynuację, były zawsze używane w charakterze języka umownego i nigdy nie stanowiły naturalnego języka rodzimego. MSA jest wciąż bardzo odmienny (łącznie z fonologią i wzorami tworzenia wyrazów) od jakiegokolwiek ze współczesnych dialektów mówionych. MSA używa się głównie w sytuacjach o charakterze oficjalnym;

b. klasyczny język arabski (*al-ʿarabiyyah al-fuṣṣḥá*), wyjątkowo ceniony składnik kultury arabskiej, język Koranu, obszernej literatury Świata

Arabskiego, dużej części chrześcijaństwa wschodniego oraz cywilizacji muzułmańskiej. Teoretycznie jest niezmienny;

c. MSA, który stanowi tylko jeden z elementów zjawiska arabskiej dyglosji, leżał u podstaw tożsamości ogólnoarabskiej i pozostaje jej głównym czynnikiem;

d. współczesne żywe dialekty arabskie (*al-laḥjah*, *ad-dārijah*) nie są wynikiem ludowego zepsucia MSA lub języka klasycznego, lecz stanowią kontynuację dialektów arabskich, które istniały od niepamiętnych czasów na Półwyspie Arabskim i które od tamtych czasów podlegały swojej własnej ewolucji w czasie i przestrzeni; są to byty ulegające dużym przemianom;

e. w niektórych krajach można też zaobserwować zjawisko dyglosji przebiegające odmiennie. Ludność posługuje się jakimś językiem niearabskim w życiu codziennym (a nawet oficjalnym), lecz zachowuje arabski jako łącznik z zewnętrzną arabską przestrzenią społeczną i kulturalną, z którą sama lubi się identyfikować. Jak się więc wydaje, niearabski język rodzimy może współżyć z arabskim poczuciem tożsamości (przynajmniej na płaszczyźnie politycznej).

Nazwy krajów i miast zawierają wszystkie znaki samogłoskowe (*fathāh* dla *a*, *ḍammah* dla *u*, *kasrah* dla *i*, oraz *sukūn* na oznaczenie braku samogłoski) niezbędne do jednoznacznego odczytywania każdego wyrazu arabskiego (zob. *tashkīl*, 1.D). Ten aspekt jest szczególnie istotny, gdyż pisane po arabsku dokumenty oficjalne (np. mapy, spisy nazw) rzadko zawierają samogłoski, a bez nich faktyczne odczytanie tekstu i wymowa mogą się znacznie różnić u różnych czytelników.

Warto zwrócić uwagę, że nawet dokumenty oficjalne, przedstawiające różne tablice transliteracyjne arabsko-łacińskie, często opuszczają te samogłoski

w nazwach, które miały służyć jako wzory i przykłady. W efekcie, użytkownicy zewnętrzni są postawieni wobec zagadek i bez pomocy do ich rozwiązania.

W każdym razie, autor niniejszego spisu nie znalazł choćby jednej podobnej listy pośród arabskich dokumentów oficjalnych lub nieoficjalnych i uznał za pożyteczne przedstawić ją przy okazji dyskusji nad kontrowersyjnym zagadnieniem *endonim-egzonim*. Wszelkie uwagi ze strony słuchaczy na temat tego spisu będą przyjęte z wdzięcznością, zwłaszcza że w perspektywie jest utworzenie większej struktury, obejmującej dużo większą liczbę prawidłowo nazwanych obiektów geograficznych różnych rodzajów.

3. Pojęcie endonimu

Sformułowane tu (zob. 1.F-G) przeze mnie definicje *endonimu* i *egzonimu*, restrykcyjne i wyraźnie zakreślone, są niezbędne dla rozeznania się w dużej liczbie najrozmaitszych endonimów, wywodzących się z licznych języków mniejszości jak również z innych *dobrze ugruntowanych języków*³ na danym obszarze (jak np. francuski w byłych posiadłościach francuskich w Afryce Północnej, chociaż nie zachowuje on już tam wcześniejszego statusu oficjalnego). Definicje niniejsze nie zamierzają obalać innych, wcześniej utworzonych w łonie UNGEGN, ani też podważać wciąż trwających trudnych dyskusji na temat ich faktycznego lub umownego znaczenia i treści⁴. Sytuacje językowe, społeczne i polityczne w nazewnictwie geograficznym są rozliczne. Długotrwałe dyskusje o nazwach geograficznych, łączących ludzi z ich

3 Wyrażenie (termin) *dobrze ugruntowany język* (*a well established language*) nie ma znaczenia ściśle zdefiniowanego przez UNGEGN, a więc można się nim posługiwać przy różnych okazjach, w znaczeniu wynikającym z konkretnego kontekstu; cytując słowa prof. Hermana Bella, jest to zwłaszcza *blogosławieństwo dla języków mniejszości*. Nie należy jednak wyciągać wniosku, że określenia tego można używać również w stosunku do arabskich dialektów mówionych, które, jako takie, nie mają oficjalnie ustalonych standardów i są używane do spółki lub konkurencyjnie wobec MSA, który dokładnie pokrywa się z nimi na wyższym poziomie komunikacji i zastępuje je na skalę ogólnoarabską. Dialekty, jeśli chodzi o standaryzację, nie mogą współzawodniczyć z MSA, który zachowuje swoją wyłączną pozycję języka oficjalnego we wszystkich krajach arabskich.

4 Zwłaszcza wysoko kompetentnych i dogłębnych rozpraw dra Petera Jordana, Paula Woodmana i innych członków oraz osób gościnnie przemawiających na forum UNGEGEN.

dziedzictwem kulturalnym, świadczą o złożoności, subtelności i wrażliwości tego zagadnienia na skalę światową.

Bogata różnorodność krajów arabskich, odzwierciedlająca się w ich dziejach, kulturze i polityce kulturalnej, wymaga bardzo rygorystycznej analizy i procedury standaryzacyjnej, postępującej według wyraźnie określonych kierunków i przejrzystych definicji, niepoddającej się niejednoznacznym wpływom, subiektywności oraz rozwiązaniom opartym na osobistych przekonaniach i opiniach; tych należy w miarę możliwości unikać, gdyż nieuchronnie wiodą do długich, wciąż powtarzających się dyskusji o tych samych podstawowych sprawach.

Wieloznaczności w terminologii i nomenklaturze geograficznej, wynikających z rozdrobnienia politycznego i wciąż widocznego brzemienia przeszłości kolonialnej w świecie arabskim, można uniknąć lub ją zdecydowanie zrównoważyć poprzez ogólne porozumienia międzynarodowe dotyczące stosowania jednolitych standardów MSA przy opracowywaniu nazw miejscowych we wszystkich krajach arabskich od Atlantyku do Oceanu Indyjskiego.

Ogólnoarabskie porozumienie co do tej zasady zostało formalnie osiągnięte, lecz wciąż oczekuje praktycznego wprowadzenia w życie.

4. Dobre stare rozwiązania

Nieład w arabskim nazewnictwie geograficznym uwidaczniał się od bardzo dawna. Już średniowieczni Arabowie zdawali sobie sprawę z niebezpieczeństwa, jakie to stanowiło to dla ich tożsamości językowej oraz skutecznego komunikowania się. Geografowie-leksykologodzy obmyślili wtedy i stworzyli tak znakomite słowniki toponomastyczne, jak „Mudżam ma istadżam” (Al-Bakri, XI w.), „Mudżam al-buldan” (Jakut ar-Rumi, XIII w.)

i „Ar-Raud al-mitar fi chabar al-aktar” (Al-Himjari, XV w.), żeby wspomnieć tylko niektóre. Zdobyły sobie one palmę pierwszeństwa, wytyczając szlaki ku rozwiązaniu problemu poprzez standaryzację, w całkiem nowoczesnym znaczeniu tego słowa, i w swoich czasach były prekursorami standaryzacji.

Jak się jednak wydaje, współcześnie nie istnieją słowniki arabskich nazw geograficznych w języku arabskim, całkowicie zwokalizowane (jak wspomniane wyżej).

5. Remedium wydaje się proste, ale tu właśnie tkwi problem

Przepis na remedium wydaje się prosty: współczesne słowniki (gazetery) *nazw oficjalnych* w MSA, które byłyby całkowicie wokalizowane. Rozwiązanie to wydaje się pozornie proste, ale właśnie takie nie jest. Wykonanie podobnego zadania wymaga ludzi wyspecjalizowanych nie tylko w geografii, lecz przede wszystkim w arabskim językoznawstwie i historii, o dobrze wykształconych kwalifikacjach akademickich, pozwalających im dostrzec różnicę między rzeczywistością standardu a tym, co wywodzi się z niestandardowej rzeczywistości arabskich dialektów.

Zagadnienie jest delikatnej natury: standaryzowanie arabskich nazw geograficznych bardziej wymaga przemyślanego stosowania *zasad normatywnych* niż *zasad opisowych*. Implikuje to różnicę między *nazwami zapisanymi* i *nazwami oficjalnymi*.

Zasady opisowe powinny przewidywać – w pierwszym etapie – zbieranie i rejestrowanie kolokwialnych (potocznych) form nazw, tak jak ich używa miejscowa ludność.

Następnie te *nazwy zapisane* należy – w drugim etapie – formalnie *adaptować* (można też to określić jako *tłumaczenie*) do odmiennego standardu

fonologicznego i składni MSA, który w swoim kształcie oficjalnym jest bezpośrednio oparty na arabskim klasycznym.

Oznacza to przeniesienie nazw z *języków źródłowych (wyjściowych)* (czyli arabskich dialektów) do *języka zamierzonego* (czyli MSA).

Wzajemny stosunek między tymi dialektami i MSA jest przedmiotem nieprzerwanych dyskusji na różnych poziomach.

W percepcji najbardziej popularnej arabskie dialekty są jedynie zniekształconymi formami języka literackiego; opinia ta jest stosunkowo powszechna (zwłaszcza u ludzi niewykształconych) i wykorzystywana w dyskusjach motywowanych ideologicznie.

W naukowych sferach jednak dialekty klasyfikuje się, z czysto językoznawczego punktu widzenia, jako prawdziwie osobne i różniące się arabskie języki. W tym przypadku mamy do czynienia z głębszą świadomością stanu rzeczywistego.

Wiadomo, że ściśle sformalizowane arabskie struktury wyrazowe – podobnie jak w innych językach i alfabetach semickich – pozwalają w pewnym stopniu czytelnikowi rekonstruować samogłoski w tekście niewokalizowanym zgodnie z dobrze znanymi wzorami (paradygmatami budowy wyrazów) i odpowiednio do tematycznych wymagań kontekstu. Jest jednak wiele przypadków, gdy ta sama konstrukcja spółgłoskowa (rodzaj szkieletu wyrazowego) może zostać uzupełniona różnymi zestawami samogłosek i czytana na różne sposoby, np. سليم [s l y m] Salīm/Sulaym, حسن [ħ s n] Ḥasan/Ḥusn, ملك [m l k] Malak/Malik/Mulk/Milk itd.

Istniejący *zakres języka mówionego* (język i wymowa dialektalna) codzienne styka się z *zakresem języka pisanego* (pismo i standardowa ortografia MSA), alei rozwija oddzielnie od niego. Zwyczajowy sposób pisania bez samogłosek jest ważną częścią arabskiego stylu życia i piśmiennictwa, nakierowanych głównie na komunikację ustną, dialektalną. W tekście

niewokalizowanym zarówno piszący jak i czytający odnajdują giętkość i swobodę, które ulegają drastycznemu ograniczeniu, gdy wtłoczy się je w surowe formy MSA.

Wieloznaczność odczytu niewokalizowanych struktur spółgłoskowych pojawia się zarówno w wyrazach powszechnych, jak i nazwach osobowych oraz miejscowych. Wynika to z osobistych przekonań i wyobrażeń poszczególnych czytelników arabskich, w naturalny sposób skłonnych postępować za zwyczajami przyjętymi w swoich własnych językach rodzimych (*postawa ukierunkowana na dialekt*), w sposób sprzeczny z koncepcją standaryzacji ogólnoarabskiej (*postawa ukierunkowana na MSA*). Należy jednak wyraźnie stwierdzić, że nie ma możliwości dokonania standaryzacji nazw w MSA opartej na wymowie miejscowej. To jest sprzeczność sama w sobie i może spowodować, że starania o jednolitość we wspólnej arabskiej przestrzeni kulturalnej (opierającej się – co do zasady – na idei niepodzielnego języka), pozostaną niewykonalne i unicestwione.

Prof. Witold Doroszewski, językoznawca polski, stwierdził, że „narzędziami myśli są słowa”. W sytuacji arabskiej dyglosji (dialekt plus MSA) wyrazy dialektalne (w tym wszelkie rodzaje nazw w swoich formach kolokwialnych) są niewątpliwie narzędziami codziennych procesów myślowych osób, dla których arabski jest językiem rodzimym. Z jednej strony, adaptowanie (tłumaczenie) nazw do MSA podnosi ich prestiż w postrzeganiu rozmówców. Z drugiej jednak strony wywołuje to pewien niepokój i psychologiczną niewygodę, ponieważ nazwy brzmią sztucznie dla ucha nieprzywykłego słuchacza. Komunikowanie „moich/naszych” nazw światu zewnętrznemu w postaci nieodpowiadającej „naszej” mowie i nie popartej „naszym” codziennym zwyczajem i nawykiem, to bezpośredni efekt arabskiej dyglosji. Oderwanie nazw od ich codziennego kontekstu i zwykłych użytkowników może wywoływać bardziej lub mniej otwartą opozycję, zamierzoną lub nawet

nieświadomą, wobec procedur standaryzacyjnych zgodnych z MSA. W następstwie może to *de facto* prowadzić do dezintegracji językowej i kulturalnej.

Żywym przykładem dezintegracji arabskiej jedności językowej jest Malta (Mālīṭah مَالِيطَة). W wyniku działania warunków historycznych arabski dialekt Malty, pierwotnie nic więcej jak tylko jeden z arabskich dialektów grupy maghrebińskiej⁵, rozwinął się i stał się bytem niezależnym, zapisywanym za pomocą alfabetu łacińskiego, standaryzowanym samodzielnie z pominięciem wszelkiej idei jedności ogólnoarabskiej. Ponadto, przed kilku laty ta odmiana języka arabskiego stała się jednym z oficjalnych języków Unii Europejskiej⁶. Sytuacja ta jest nieodwracalna, podobnie jak istnienie języka niderlandzkiego i luksemburskiego, które w pewnym momencie dziejów wyłoniły się z grupy mówionych dialektów niemieckich.

Podobne procesy mogą, chociaż niekoniecznie w analogiczny sposób, powtórzyć się w innych częściach świata arabskiego, jeśli przywiązanie do miejscowych wartości językowych okaże się silniejsze od przywiązania do MSA.

Natomiast wyłącznie standaryzowane nazwy miejscowe, wynik procedur ukierunkowanych na MSA, ze wszystkimi samogłoskami (integralnymi częściami form standaryzowanych), będą stanowić ostateczne stadium opracowywania *nazw oficjalnych* – formalnie zatwierdzonego gazetera narodowego, zgodnie z przyjętymi zasadami międzynarodowymi.

Jeśli zaś chodzi o *nazwy oficjalne* w języku arabskim, przeciwstawione *nieoficjalnym* (termin o całej gamie znaczeń), nasuwa się kilka pytań o charakterze formalnym:

a. jakie jest źródło i pochodzenie tych *nazw oficjalnych*?

⁵ To jest razem z różnorodnym bogactwem innych dialektów mauretańskich, marokańskich, algierskich, tunezyjskich i libijskich, jak również nieistniejącymi już dzisiaj arabskimi dialektami Półwyspu Iberyjskiego i Sycylii.

⁶ Próby wyprowadzania początków języka maltańskiego od starofenickiego noszą jedynie znamiona mitologii narodowej i nie znajdują uzasadnienia w jakichkolwiek poważnych argumentach naukowych.

b. co to właściwie znaczy, że są one *oficjalne*? Czy były zatwierdzone (wraz z kompletem samogłosek) przez kompetentny urząd nazewniczy danego kraju?

c. czy są to wyłączone formy nazw geograficznych dopuszczonych do użytku przez administrację państwową, w tym instytucje edukacyjne?

d. czy są tam one rzeczywiście używane?

e. czy były one – w kompletnym kształcie – oficjalnie przekazane przez kraj *dający* międzynarodowym *odbiorcom* i użytkownikom?

Odpowiedzi na te pytania pozwolą ocenić właściwość tych nazw i ich wartość użytkową z punktu widzenia odbiorców międzynarodowych, zarówno arabskojęzycznych, jak niearabskojęzycznych.

Jeszcze dwie sprawy szczegółowe odnoszące się do standaryzowanych nazw arabskich.

Znaki diakrytyczne stanowią integralną część standaryzowanych form nazw arabskich. W MSA są one następujące: jedna, dwie lub trzy kropki nad literą, oraz jedna lub dwie kropki nad literą. Niektóre arabskie litery mają ten sam kształt co inne i różnią się jedynie liczbą kropek. Zmiana lub opuszczenie kropek zupełnie zmienia brzmienie i znaczenie wyrazu. Nawet wspominać nie trzeba, że litery, tzw. *hā' muhmilah* (هـ), która bardzo często (zarówno w nazwach arabskich, jak i niearabskich) zastępuje literę *tā' marbūṭah* (ة) w niedbałym piśmie i druku, należy starannie unikać i, tam gdzie należy, prawidłowo zaznaczać dwa punkty u góry w tekście arabskim, np. حماة oraz غزّة , a nie حماه lub غزه (żeby nie mylić tego z oryginalną rdzenną spółgłoską *hā'* w takich nazwach jak Al-Manzah المنزه lub Al-Muntazah المُنْتَزَه). Zdarza się nawet, że *hā' muhmilah* na arabskich mapach błędnie zastępuje żeńską końcówkę *ā'*, jak w tej nazwie: البيضاء zamiast البيضة .

Jeśli rodzajnik określony *al-* آل (wraz ze swymi wariantami fonetycznymi i graficznymi: *ad-*, *an-*, *ash-* etc.) jest częścią nazwy, to jest jej częścią

integralną i nie wolno go opuszczać – w sposób dowolny, jak to często się zdarza – ani w oryginalnej wersji arabskiej, ani w latynizacji.

Rozpatrzmy teraz inne problemy związane ze standaryzacją.

6. Nazwy niearabskie wobec arabskich

Nazwy pochodzenia niearabskiego są bardzo liczne w Świecie Arabskim, gdzie stanowią one zwykle toponimiczny *substrat* (*adstratowe* nazwy pochodzenia obcego są w Świecie Arabskim bardzo nieliczne⁷). W niektórych krajach, jak Dżibuti, Somalia, Erytrea i Komory, lub na niektórych obszarach w Sudanie i północnym Iraku (Kurdystan) stanowią one prawie wyłączną warstwę toponimiczną. Arabskie formy oficjalne tych nazw są najczęściej ich zwykłymi adaptacjami fonetycznymi i, pomimo że genetycznie stanowią warstwę odrębną, należy je traktować łącznie z toponimią innych obszarów arabskojęzycznych. Naturalnie, nazwy w żywych językach oryginalnych zasługują również na własne opracowanie, niezależne od języka arabskiego.

Problem ten nie jest niczym nowym w kulturze arabskiej. Stare wyrażenie: *al-ʿarabiyyah wa-al-muʿarrabah*, oznaczające *arabskie i zarabizowane*, może odnosić się zarówno do plemion, jak i tekstów, terminów oraz nazw. Świadczy ono o długiej tradycji traktowania takich zjawisk społecznych i językowych jako jednej łącznej grupy (choć nie całkiem jednolitej jeśli chodzi o jej pochodzenie), w opozycji do zjawisk niearabskich.

Tak więc mamy do czynienia z trzema grupami toponimów:

- a. arabskie nazwy arabskiego pochodzenia (*al-asmā' al-ʿarabiyyah*);
- b. zarabizowane nazwy niearabskiego pochodzenia (*al-asmā' al-muʿarrabah*) (starożytne, berberskie, nubijskie, somalijskie itd.);

7 W czasach kolonialnych, w Afryce Północnej, liczne nazwy francuskie, hiszpańskie i włoskie zastąpiły nazwy lokalne; większość z nich była następnie zarzucona, a zamiast nich wprowadzono nazwy arabskie, gdy tylko odnośne kraje (Mauretania, Sahara Zachodnia, Maroko, Algieria, Tunezja i Libia) odzyskały niepodległość. Kwestia substratu i adstratu w Ziemi Świętej to osobne, skomplikowane zagadnienie (zob. cz. 8 niniejszego referatu).

c. żywe nazwy niearabskie (berberskie, nubijskie, somalijskie itd.).

Na niektórych obszarach miejscowe nazwy niearabskie są mocno przemieszane z nazwami arabskim. Liczne nazwy pochodzenia berberskiego są przeplecione z arabskimi w krajach Maghrebu (od Zachodniego Egiptu po Mauretanię). W Egipcie, liczne dzisiejsze nazwy miejscowe, stanowiące część dobrze ugruntowanej arabskiej warstwy toponimicznej, wywodzą swoje pochodzenie z języków wcześniej używanych na tym obszarze, jak staroegipski. W rejonie syryjskim (w szerszym rozumieniu) często powtarzają się wzorce nazewnicze wywodzące się z aramejskiego i innych języków semickich i można je łatwo wykryć w nazwach miejscowych. Łacina i greka zostawiły ślady w toponimii Afryki Północnej i Lewantu. Takich nazw pochodzenia niearabskiego nie można prawidłowo przeczytać o ile nie zawierają wszystkich niezbędnych samogłosek.

Libańska nazwa geograficzna, taka jak Bcharré (tak zapisana po francusku) przedstawia sobą więcej niż jedną postać ortograficzną: zarówno بشرة jak i بشري są zaświadczone a arabskich źródłach pisanych (również oficjalnych). Jak ją w pełni zwokalizować i odczytać? Czy możemy postawić *sukūn* (znak oznaczający brak samogłoski) nad pierwszą spółgłoską? Z punktu widzenia MSA byłoby to bardzo niestosowne. Powinniśmy raczej postawić *fathę* (znak oznaczający samogłoskę *a*) nad pierwszą literą *bā'* ب która, z etymologicznego punktu widzenia jest skróconą pozostałością starego aramejskiego wyrazu oznaczającego *dom* - *bēt* (arabski: *bayt* بَيْت). Każda sylaba tej nazwy przedstawia sobą osobne wyzwanie z punktu widzenia procedur standaryzacyjnych.

Tyle o zarabizowanych formach toponimów niearabskich, czy to pochodzą z martwych, czy też żywych języków. Ale ich oryginalne formy w miejscowych niearabskich językach żywych można nazwać *endonimami równoległymi* (*paralelnymi*). Wymagają one osobnego traktowania jako

dziedzictwo kulturowe mniejszości (a na niektórych obszarach nawet większości), które samo w sobie zasługuje na ochronę, zachowanie i standaryzację.

Poszukiwanie starych etymologii może rzeczywiście być pożyteczne w próbach ustanowienia standardów dla zjawisk powtarzalnych (jak skrót: *bā'* ب dla *bayt* بَيْت). Powinniśmy jednak być ostrożni i nie ekstremalni, i nie wyciągać zbyt daleko idących wniosków, takich jak adaptowanie standardowej wymowy arabskiego terminu topograficznego (generycznego, rodzajowego) *kawm* كَوْم (l.m. *akwām* أَكْوَام lub *kīmān* كَيْمَان) do domniemanej (choć nie całkiem prawdziwej?) greckiej formy źródłowej *kōmé*. W takich sytuacjach zaleca się zachowanie szczególnej ostrożności.

7. Wewnętrzne egzonimy

Istnieje pewna kategoria egzonimów wymagająca specjalnego omówienia, a którą proponuję nazwać *egzonimami wewnętrznymi*, choć na pierwszy rzut oka może to się wydać sprzecznością samą w sobie. Są to nazwy miejscowe, używane w języku arabskim poza granicami kraju arabskiego, gdzie leżą obiekty tak nazwane. Wyjaśnienie skąd się pojawiły jest następujące. Istnieje 26 krajów arabskich (zob. Załącznik I), lecz tylko nieliczne z nich ustanowiły swoje własne instytucje nazewnicze z zadaniem standaryzacji i upowszechnienia poprawnych i oficjalnych spisów (gazeterów) nazw geograficznych. Oryginalne mapy arabskie, produkowane przez same poszczególne kraje arabskie, są na rynku bardzo nieliczne. Autorzy i wydawcy ogólnych map i atlasów w języku arabskim (dla użytku powszechnego jak i dla celów edukacyjnych) wybierają łatwiejszą drogę i tłumaczą na powrót nazwy z łatwo osiągalnych publikacji międzynarodowych w alfabecie łacińskim (zwykle angielskich lub francuskich). Błędnie przetłumaczone i zinterpretowane nazwy przedostają się do publikacji

na skalę ogólnoarabską. Niektóre z nich utrwalają się na stałe, pomimo że są oczywiście nieodpowiednie.

Ta niekonsekwencja i brak koordynacji prowadzą później do tego, że kilka różnych egzonimów jest używanych dla jednego obiektu w tej samej publikacji. Te same nazwy nie dają się zidentyfikować w różnych publikacjach. Nazwy w tekście różnią się od umieszczonych na załączonych mapach itd.⁸

A oto parę przykładów:

a. Francuska nazwa Agadir, oddająca mniej lub bardziej dokładnie oryginalną wymowę nazwy marokańskiego miasta (arabską z berberskiego), lokalnie zapisywaną po arabsku أكادير , z dodatkiem trzech kropek ponad literą *kāf* (كَ). Taki jest miejscowy sposób zaznaczania wymowy *g* jak w *good*; jednak ta kombinacja nie istnieje w MSA, więc w większości przypadków jest w druku lub piśmie odręcznym pomijana. Wschodnioarabscy wydawcy map zwykle nie biorą oryginalnych nazw marokańskich (z powodu trudnego dostępu do oryginalnych publikacji nazewniczych) i odtwarzają nazwę Agadir z francuskiego jako أغادير Aghādīr, postępując zgodnie ze zwykłym sposobem arabizowania europejskiego *g* za pomocą litery *ghayn* - غ . Marokański Agadir, miasto arabskie o międzynarodowej reputacji, we wschodniej części Świata Arabskiego stało się znane pod sztucznie ukutym egzonimem arabskim. To właśnie proponuję nazwać *wewnętrznym egzonimem*.

Ta sama nazwa, jak dobrze wiadomo, istnieje również w Algierii i odnosi się do historycznej części starego miasta Tilimsān تِلْمَسَان . (fr.: Tlemcen). Jej pisownia w Algierii to أقادير Aqādīr zgodnie z miejscowym zwyczajem notowania niestandardowego arabskiego dźwięku *g* za pomocą litery *qāf* ق , co zgadza się z wymową miejscowych dialektów arabskich.

b. Następnie, co się tyczy nazwy miasta Tilimsān/Tlemcen, zwykły brak znaków samogłoskowych w piśmie spowodował, że powszechnie na arabskim Wschodzie przyjęto wymowę nazwy Tilimsān jako Talmasān. Ta ostatnia forma

⁸ Parafrazując słowa Michela Malherbe'a, można tu użyć określenia: *les lieux à dénominations multiples*.

lepiej pasuje do arabskich wzorów struktury wyrazów i brzmi „bardziej po arabsku” dla zwykłego, nieprzygotowanego ucha arabskiego – lecz nie jest prawdziwa. Nie ma odniesienia do miejscowej tradycji nazewnictwa i kreuje nową, własną rzeczywistość, duplikat egzonymiczny.

c. Podobnie na arabskim Wschodzie oryginalna litera *qāf* w prawdziwie arabskich nazwach jak الْقَيَّارَةُ Al-Qayyārah lub الْقَصَبُ Al-Qaṣab jest niekiedy zastępowana literą *kāf* która ma kreskę u góry (ك) jak w dzisiejszym pasztu, perskim, urdu lub dawniej w osmańskotureckim). Tymczasem na arabskim Zachodzie ta sama litera *qāf* bywa zastępowana przez *kāf* z trzema kropkami u góry (ك) jak w nazwach: الْقَالِئَةُ / الْقَلِئَةُ Al-Qaltah lub الْقَوَيْرَةُ / الْقَوَيْرَةُ Al-Quwayrah. Powodem jest chęć oddania dialektalnej wymowy tej litery jako g, z pogwałceniem arabskiego pochodzenia i etymologii tej nazwy. Takie nieregularności nie dają się usprawiedliwić.

d. Inna łatwo zniekształcana spółgłoska to oryginalny *kāf* ك , który może się przemienić w dialektalne *ch* چ w takich nazwach jak: الْحَسَكَةُ Al-Ḥasakah / Al-Ḥasechah lub الشُّبَيْكَةُ Ash-Shubaykah / Ash-Shbīchah. W następnym etapie, litera *ch* چ może ostatecznie zamienić się w *jīm*: الشُّبَيْجَةُ Ash-Shubayjah. Nowe twory, które nic nie znaczą po arabsku, są wynikiem zbyt silnego przywiązania do form dialektalnych.

e. Niektóre arabskie nazwy arabskich krajów i ich stolic, które są niearabskiego pochodzenia, mogą mieć podwójną spółgłoskę na początku, co jest w MSA niedopuszczalne. W takich przypadkach, zgodnie z wielowiekową tradycją arabizowania obcych zapożyczeń, w MSA uzupełnia się zapis o dodatkową protetyczną samogłoskę na początku wyrazu, *a*, *i*, lub *u* przed dwiema spółgłoskami (tworząc w ten sposób dodatkową sylabę). Alternatywnie, można rozdzielić dwie spółgłoski dodatkową samogłoską infiksálną (o wartości fonetycznej najlepiej pasującej do sąsiadujących spółgłosek). W sylabie ze zbitką dwóch spółgłosek przed samogłoską na początku wyrazu: *ccv*,

samogłoska i spółgłoska mogą zamienić się położeniem: *cvc*, lub przekształcić się w konstrukcję z dwóch sylab, *cv-cv* lub *vc-cv*.

Dwa kraje, Mauretania i Czad, mają podobne problemy. Zgodnie z informacjami zaczerpniętymi od miejscowych arabskich informatorów oraz z miejscowych publikacji, nazwa stolicy Mauretanii brzmi Inwākshūṭ **إِنُوكْشُوط** (fr.: Nouakchott), lecz bardzo często jest oddawana w języku arabskim poza Mauretanią bez początkowego *i*. To samo dzieje się z nazwą mauretańskiego miasta Inwādhībū **إِنُوَادِيْبُو** (fr.: Nouadhibou).

Podobnie, nazwa stolicy Czadu: **إِتْشَاد** Itshād to: Injāmīnah **إِنْجَامِيْنَة** (fr.: N'Djaména). Zarówno nazwa kraju jak i stolicy często gubią po arabsku swoje początkowe samogłoski, wytwarzając wątpliwości co do ich poprawnego zapisu i brzmienia.

Dla porównania można przypomnieć, że andaluzyjskie miasto Grenada (hiszp. Granada) miało w historii dwie różne wersje nazwy arabskiej: Gharnāṭah **غَرْنَاطَة** oraz Ighranāṭah **إِغْرَنْاطَة**. Oto przykład, jak dwie samogłoski protetyczne, prefiks lub infiks (przedrostek lub wrostek), mogą być naprzemiennie użyte w jednej i tej samej nazwie.

W każdym razie, dodawanie (lub restytuowanie) właściwych samogłosek prefiksalnych lub infiksalnych powinno być wykonane na etapie narodowej standaryzacji nazw geograficznych przy użyciu arabskiego pisma wokalizowanego, nie zostawiając nierozwiązanego problemu do etapu transliteracji.

f. Niearabska nazwa kraju w rodzaju Dżibuti może spowodować inną trudność, gdy na poziomie międzynarodowym jest znana głównie w pisowni francuskiej. Oryginalna nazwa Jībūtī **جِيْبُوْتِي** została przekreślona i zapisana po arabsku, na publicznie wystawionym plakacie, z poprawną literą *jīm* (**ج**) poprzedzoną zbędną literą *dāl* (**د**) - która wywodzi się wprost z pisowni francuskiej i jest wynikiem bezrefleksyjnej bezpośredniej transliteracji nazwy

z francuskiego na arabski. Przed kilku laty, afisz z nazwą kraju دجيبوتي służył do zaanonsowania oficjalnego spotkania przedstawicieli krajów arabskich

w Bejrucie. Spotkanie było poświęcone arabskim nazwom geograficznym.

Naturalnie te trudne nazwy pochodzenia niearabskiego są świetnie znane we właściwych krajach, lecz nie są łatwo osiągalne w poprawnej pisowni w oficjalnych publikacjach na skalę międzynarodową.

g. Zagadnienie terminów generycznych w topografii komplikuje się wraz z pojawieniem się dubletów tego samego terminu i przypisywaniem im odmiennych znaczeń, jak np. dialektałny *wēd* i literackie *wādī*, lub dialektałny *kōm* i literacki *kawm*. Trudność w wyznaczeniu wyraźnych granic pomiędzy różnymi poziomami komunikowania (dialekty wobec MSA) stwarzają niebezpieczeństwo pojawiania się takich podwójnych lub nawet potrójnych form *pisanych* jak również w uzusie *praktycznym*. W przeszłości to zjawisko rzeczywiście przyczyniło się do rozwoju ogólnego słownictwa arabskiego w sposób addytywny (przez dodawanie) i wytworzenie długich serii synonimów, wyrazów bliskoznacznych i homonimów, pochodzących z różnych dialektów. Tolerowanie jednak podobnego zjawiska we współczesnej toponimii może prowadzić do dezintegracji systemu komunikowania opartego na konsekwentnej zasadzie: 1 obiekt odpowiada 1 nazwie, lub odwrotnie: 1 nazwa odpowiada 1 obiektowi.

8. Przypadek specjalny: Izrael i Palestyna

Wyjątkowo skomplikowany przypadek, który tu należy przywołać, to zagadnienie traktowania arabskich nazw w Izraelu i Palestynie.

Arabskojęzyczna ludność Izraela w granicach sprzed 1967 r., wynosząca ok. 20% ludności kraju, ma niewielki wpływ na językową politykę kraju.

Administracja wymaga od niej, by nie posługiwała się prawdziwymi, arabskimi nazwami miejscowymi, lecz w ich miejsce arabskimi transliteracjami nowych nazw hebrajskich⁹. Jednak stosowanie tych „izraelsko-arabskich” nazw ogranicza się do sytuacji wymuszonych oficjalnie i nie znajduje zastosowania w arabskich publikacjach, wydawanych przez Arabów, a ukazujących się poza sferą wpływu administracji izraelskiej (podobnie do wcześniej istniejących sztucznych nazw „litewsko-polskich”, zob. przyp. 9).

I tak oto arabski Al-Majdal الْمَجْدَل zamienił się w Ashkilūn أَشْكِوْن lub Ashqilūn أَشْقِلُون (obie wersje zaświadczone). Nazwa ta wywodzi się z hebrajskiego Ashqelon. Podobnie Jerozolima, czyli Al-Quds الْقُدْس po arabsku, została oficjalnie przemianowana na Ūrushalīm أُورُشَلِيم z hebrajskiego Yerushalayim¹⁰.

W tym samym czasie można zaobserwować w Izraelu nowe zjawisko. Jest to pojawienie się nowych nazw w języku arabskim, stanowiących tłumaczenie oryginalnych nazw hebrajskich (nowych miast, dla których nie istniały wcześniej nazwy arabskie przed stworzeniem państwa Izrael z jego nową siecią urbanistyczną). Hebrajska nazwa największego miasta w Kraju, Tel Aviv

⁹ Przypomina to, dla porównania, rozporządzenia radzieckie dotyczące stosowania nazw geograficznych w języku polskim przez ludność polskojęzyczną na Litwie; oryginalne polskie nazwy były zabronione i usuwane z tekstów przez cenzurę. Polscy wydawcy byli zmuszeni posługiwać się wyłącznie nazwami w wymowie litewskiej, retranskrybowanymi za pomocą polskich liter, czyli z jednego alfabetu łańciskiego na drugi (jak Wilnius lub Paneweżys, transkrybowane z litewskiego Vilnius i Panevėžys, zamiast poprawnych nazw polskich Wilno i Poniewież). Taka produkcja sztucznych nazw geograficznych była traktowana jako coś wielce egzotycznego w Polsce i nie były one tam nigdy stosowane. Ten kuriozalny system na Litwie zniknął natychmiast z życia praktycznego wraz z upadkiem i rozpadem Związku Radzieckiego, chociaż wciąż jeszcze w niektórych kręgach litewskich są żywe ciągoty do wprowadzenia poprzedniego systemu toponimicznego, pod pretekstem, że – według nich – miejscowi Polacy to nie są prawdziwi Polacy, lecz „spolonizowani Litwini”, którzy powinni zostać ponownie włączeni do „swojego rodzimego narodu litewskiego”, dobrowolnie czy nie. Zagadnienie polskich drogowskazów (jak również nazwisk polskich) na Litwie wciąż pozostaje nierozwiązane, niezgodnie i z pogwałceniem ogólnych zasad Unii Europejskiej, jak również oficjalnych dwustronnych umów polsko-litewskich.

¹⁰ Arabska nazwa Ūrushalīm była już wcześniej znana arabskim historykom jako odnosząca się do miasta starożytnego, ale nie była używana w odniesieniu do współczesnego miasta.

(oznaczająca Wiosenne Wzgórze), jest oficjalnie transliterowana na arabski jako Tall Abīb تَلَّ أَيْيب (co nic nie znaczy). Twórcza moc języka arabskiego, nawet w tak trudnym położeniu, doprowadziła do utworzenia innej, tłumaczonej wersji tej samej nazwy, czyli Tall ar-Rabīc تَلَّ الرَّبَّيع (Wiosenny Ogród po arabsku), która już pokazała się nie tylko w języku mówionym, lecz również w druku, i niewątpliwie zyskała sobie popularność.

Ogólnie, wszystkie nazwy geograficzne w Izraelu można uporządkować w następujących warstwach toponimicznych:

a. historyczny substrat obejmujący wszystkie rodzaje nazw geograficznych w martwych językach starożytnych: fenickim, kanaanejskim, aramejskim, hebrajskim, greckim, rzymskim itd. Żywe pozostałości tamtych nazw można stwierdzić w obecnej toponimii arabskiej i hebrajskiej;

b. żywe nazwy arabskie (od VII w. n. e. do dzisiaj), należące do dwóch kategorii: *al-asma al-arabijja* oraz *al-asma al-mu'arraba*;

c. nowe nazwy hebrajskie (od XX w. n. e. do dzisiaj); są to:

c1. ponownie użyte nazwy starożytne, w miejscach dawnych lokalizacji, niekiedy hipotetycznych lub przybliżonych;

c2. Nowo utworzone nazwy hebrajskie, zastępujące toponimy arabskie;

c3. Nowe toponimiczne byty dla nowo utworzonych obiektów;

d. nowe nazwy arabskie utworzone na podstawie hebrajskich przez administrację izraelską;

e. nowe nazwy arabskie powstające spontanicznie w arabskim środowisku językowym;

Tymczasem na palestyńskie obszary na Zachodnim Brzegu, pokryte nową siecią żydowskich osad, napływa zorganizowana fala nowych toponimów hebrajskich, łącząca się z żydowską kolonizacją. Zarówno osady jak i ich nazwy są nieakceptowane i nie podlegają integracji przez ludność miejscową. Zjawisko

obcych nazw hebrajskich, narzucanych w arabskim środowisku językowym, sprawia narastanie wrogich uczuć u tych, którzy się martwią o tożsamość swojego dziedzictwa kulturalnego w toponimii. Procedura wydaje się odległa od międzynarodowo ustanowionych standardów i jest raczej mało prawdopodobne, by została zaakceptowana przez rodzimą ludność.

Co w tych warunkach jest *substratem*, a co *adstratem*, które formy nazw należałoby traktować jako endonimy, a które jako egzonimy, i z czyjego punktu widzenia, trudno ocenić kategorycznie. Jakakolwiek ocenę lingwistyczną w tej kwestii można łatwo skrytykować na subiektywnej płaszczyźnie politycznej.

8. Konkluzje

a. Kraje arabskie stają wobec konieczności, przede wszystkim, dokonania procedur standaryzacji toponimii z naukową precyzją, opartych na MSA i z użyciem wszystkich samogłosek niezbędnych do jednoznacznego odczytania nazw oficjalnych, jak to już zostało uzgodnione. W każdym razie, tę procedurę można skutecznie wykonać, gdy będzie przeprowadzana przez wysoko wykwalifikowany zespół specjalistów w zakresie językoznawstwa i historii, opierających swą pracę na uważnych i obiektywnych badaniach, studiach i analizie wszelkiego rodzaju dokumentów historycznych i zapisach współczesnych. Tę skoordynowaną akcję powinni od strony technicznej wspomóc inni kompetentni naukowcy (geografowie, geolodzy, topografowie, etnografowie i kartografowie). To jest niezbędny warunek uzyskania wysokiej jakości i jednolitości opracowania.

b. Eksperci-toponomastycy powinni wyznaczyć wyraźne granice między MSA i formami dialektalnymi, jak też pomiędzy MSA i jakimikolwiek innymi językami na tym obszarze, aby uniknąć dublowania nazewnictwa w MSA i tworzenia wciąż następnych egzonimów (powtórzonych endonimów?).

c. Szczególne zjawisko egzonimów wewnętrznych należy rozpoznać i mu zapobiec.

d. Dla opracowania poprawnych oficjalnych spisów nazw miejscowych przydatne będą staranne badania etymologiczne, znajomość bogatej i zróżnicowanej terminologii (terminów generycznych) odnoszącej się do szczegółów geograficznych na różnych obszarach oraz znajomość historii lokalnej. Osiągnięcie tego będzie wymagać przejścia od *zmiennych nazw zapisanych* do *oficjalnych nazw standardowych*, zebranych w *narodowych gazeterach*, sporządzonych według ujednoliconych zasad.

e. Transliterację można wykonać dopiero wtedy, gdy zagadnienie normalizacji będzie właściwie przeprowadzone zgodnie z decyzjami, które zostały podjęte, lecz jeszcze nie w pełni wprowadzone w życie. Na tym etapie transliteracja będzie czynnością prawie mechaniczną. Wybór konkretnego systemu transliteracji wydaje się wciąż otwartym zagadnieniem. Problem ten będzie wymagał osobnej analizy i dyskusji na temat niezbędnej konsekwencji (możliwość zastosowania na obszarze wszystkich krajów arabskich) i praktycznej użyteczności. Specjalną uwagę należy poświęcić studium zastosowania technicznego, w zakresie znaków specjalnych, które mogłyby sprawić trudność w praktyce (niezwykłe kroje czcionek, dziwnie wyglądające łacińskie odpowiedniki liter arabskich, zasady stosowania dywizów-łączników itd.);

f. Egzonimy dla obiektów geograficznych w świecie arabskim są rozliczne, zwłaszcza dla nazw krajów i głównych miast, w większości języków innych niż arabski. Eksperti odpowiedzialni za każdy z tych języków powinni zbadać sytuację i znaleźć rozwiązania najbardziej odpowiadające rzeczywistym miejscowym potrzebom kulturalnym. Byłoby może wskazane zbadać

i zanalizować polskie doświadczenie na tym polu¹¹, w celu ewentualnej adaptacji rozwiązań.

g. Tworzenie sztucznych nazw miejscowych na obszarach, gdzie ludność arabskojęzyczna nie ma wpływu na miejscową politykę językową, gdzie toponimia jest wykorzystywana jako broń polityczna, niewątpliwie wywoła nowe problemy i napięcia, przed którymi stanie społeczność międzynarodowa. Niestety, uniknięcie tego w obecnej sytuacji politycznej wydaje się niemal niemożliwe.

h. Wreszcie, opracowywanie nazw w językach mniejszości lub alternatywnych jest odrębnym zagadnieniem i nie powinno się go mieszać z kwestią procedur standaryzacyjnych wykonywanych w języku arabskim. Doświadczenie i informacje zdobyte przy realizacji pierwszego zadania mogą oczywiście być pomocne przy realizacji drugiego z nich i na odwrót. Jednak są to dwie różne sprawy i należy je traktować rozdzielnie.

Wykluczenie odpowiedzialności: Ani autor niniejszego opracowania, ani GUGiK, nie wyrażają opinii i nie zajmują stanowiska w kwestii roszczeń terytorialnych oraz statusu politycznego któregośkolwiek tutaj wspomnianego terytorium i odrzucają wszelką odpowiedzialność, która mogłaby z tego wynikać, gdyż wszelkie tu zawarte rozważania mają wyłącznie charakter toponomastyczny.

¹¹ Zobacz oficjalną witrynę Polskiej Komisji Standaryzacji nazw geograficznych poza Granicami Polski (KSNG): <http://www.gugik.gov.pl/komisja/english/index.php>.

Załącznik I: Lista krajów arabskich¹²
(w alfabetycznym porządku ich nazw polskich):

w Afryce:

Algieria	(Al-Jazā'ir الْجَزَائِر),
Czad	(Itshād إْتِشَاد) ¹³ ,
Dżibuti	(Jībūtī جِيْبُوتِي),
Egipt	(Miṣr مِصْر),
Erytrea	(Iritriyā إِرْتِرِيَا),
Komory	(Al-Qumur الْقُمُر),
Libia	(Lībiyā لِيْبِيَا) ¹⁴ ,
Mauretania	(Mawrītāniyā مَوْرِيْتَانِيَا),
Maroko	(Al-Maghrib الْمَغْرِب),
Somalia	(Aṣ-Ṣūmāl الصُّومَال),
Sudan	(As-Sūdān السُّودَان),
Tunezja	(Tūnis تُونِس),
Zachodnia Sahara	(Aṣ-Ṣaḥrā' al-Gharbiyyah الصَّحْرَاءُ الْغَرْبِيَّة) ¹⁵ ;

w Azji:

Arabia Saudyjska	(As-Su'ūdiyyah السُّعُودِيَّة),
Bahrajn	(Al-Baḥrayn اَلْبَحْرَيْن),
Irak	(Al-'Irāq اَلْعِرَاق),
Izrael	(Isrā'īl إِسْرَائِيل) ¹⁶ ,
Jemen	(Al-Yaman اَلْيَمَن).
Jordania	(Al-Urdunn اَلْأُرْدُن),
Katar	(Qaṭar قَطْر),
Kuwejt	(Al-Kuwayt اَلْكُوَيْت),
Liban	(Lubnān لُبْنَان),
Oman	('Umān عُمَان),
Palestyna	(Filasṭīn فِلَسْطِين) ¹⁷ ,

12 Dla przejrzystości, używa się tutaj wyłącznie skróconych nazw krajów. 22 kraje tworzą Ligę Państw Arabskich, 2 nie są członkami tej organizacji a 2 mają nieustalony status polityczny.

13 Nie jest członkiem Ligi Państw Arabskich.

14 W libijskim języku politycznym, z powodów wykraczających poza kontekst niniejszego referatu, nazwę kraju Lībiyā لِيْبِيَا często zastępuje się terminem generycznym Al-Jamāhīriyyah اَلْجَمَاهِيْرِيَّة (Państwo Mas), częścią pełnej oficjalnej nazwy tego kraju. Może powinniśmy nazwać to paralelnym (wariantowym/zastępczym) endonimem?

15 Terytorium o nieustalonym statusie.

16 Nie jest członkiem Ligi Państw Arabskich. W arabskim języku politycznym, z powodów wykraczających poza kontekst niniejszego referatu, nazwa kraju Isrā'īl إِسْرَائِيل jest często zastępowana przez takie terminy jak: Al-Kiyān aṣ-Ṣiḥyawnī اَلْكِيَان الصِّهْيَوْنِي (Byt Syjonistyczny), Filasṭīn al-Muḥtallah فِلَسْطِين اَلْمُحْتَلَّاه (Okupowana Palestyna) or Al-Kiyān al-Muḥtall اَلْكِيَان اَلْمُحْتَلَّ (Okupowany Byt). Te wyrażenia można zaklasyfikować jako egzonimy paralelne nacechowane jednocześnie silnymi konotacjami politycznymi i emocjonalnymi.

17 Terytorium o nieustalonym statusie.

Syria
ZEA

(سُورِيَّة),
(الإِمَارَات),

Załącznik II: Lista endonimów

(wg krajów, w porządku alfabetycznym ich nazw angielskich;
włączając wybrane warianty nazw i egzonymy)

Algeria Al-Jazā'ir (fr.: Algérie; niem.: Algerien; pol.: Algieria)	الْجَزَائِر	Współrzędne geograficzne
Al-Aghwāt (fr.: Laghouat)	الأغواط	33° 48' N 2° 53' E
Al-°Ayn al-Bayḍā' (fr.: Aïn Beïda)	العَيْنُ البَيْضَاءُ	36° 48' N 3° 17' E
Al-Bulaydah (fr.: Blida)	البُلَيْدَة (بليدة)	36° 28' N 2° 50' E
Al-Jalfah (fr.: Djelfa)	الجَلْفَة	34° 40' N 3° 15' E
Al-Jazā'ir (ang.: Algiers; fr.: Alger; niem.: Alger; pol.: Algier)	الْجَزَائِر	36° 47' N 3° 3' E
Al-Khurūb (fr.: El Khroub)	الْخُرُوب	36° 16' N 6° 42' E
Al-Madiyyah (fr.: Médéea)	المَدِيَّة	36° 16' N 2° 45' E
Al-Masīlah (fr.: M'Sila)	المَسِيْلَة	35° 42' N 4° 32' E
Ash-Shalaf (fr.: Chlef)	الشَّلَف	36° 10' N 1° 20' E
Al-°Ulmah (fr.: El Eulma)	العُلْمَة	36° 9' N 5° 41' E
Al-Wādī (fr.: El Oued)	الْوَادِي (الوَاد)	35° 59' N 4° 10' E
°Annābah (fr.: Annaba)	عَنَابَة	36° 54' N 7° 46' E
°Ayn al-Wisārah (fr.: Aïn Oussera)	عَيْنُ الوَسَارَة (عَيْنُ وَسَارَة)	35° 27' N 2° 54' E
°Ayn Tamūshant	عَيْنُ تَمُوشَنْت	35° 18' N 1° 8' W

(fr.: Aïn Témouchent)		
Bāb az-Zuwwār (fr.: Bab Ezzouar)	بَاب الزُّوَّار	36° 43' N 3° 11' E
Barāqī (fr.: Baraki)	بَرَاقِي	36° 40' N 3° 6' E
Bārīkah (fr.: Barika)	بَارِيكَة (بَرِيكَة)	35° 23' N 5° 22' E
Bashshār (fr.: Béchar)	بَشَّار	31° 37' N 2° 13' W
Bātinah (fr.: Batna)	بَاتِنَة	35° 34' N 6° 11' E
Bijāyah (fr.: Béjaïa; Bougie)	بِجَايَة (بوقِي)	36° 45' N 5° 5' E
Biskirah (fr.: Biskra)	بِسْكَرَة	34° 51' N 5° 44' E
Burj Bū °Urayrīj (fr.: Bordj Bou Arréridj)	بُرْج بُو عُرَيْرِيْج (برج بو الرارج)	36° 4' N 4° 46' E
Burj al-Kīfān (fr.: Bordj El Kiffan)	بُرْج الكَيْفَان	36° 45' N 3° 11' E
Bū Sa°ādah (fr.: Bou Saâda)	بُو سَعَادَة	35° 12' N 4° 11' E
Ghardāyah (fr.: Ghardaïa)	غَرْدَايَة	32° 29' N 3° 40' E
Ghulayzān (fr.: Rélizane; Ighil Izane)	غُلَيْزَان (اغيل ازان)	35° 45' N 0° 33' E
Jījal (fr.: Jijel)	جِيْجَل	36° 48' N 5° 46' E
Khanshalah (fr.: Khenchela)	خَنْشَلَة	35° 26' N 7° 8' E
Mas°ad (fr.: Messaâd)	مَسْعَد	34° 10' N 3° 30' E
Mu°askar (fr.: Mascara)	مُعَسْكَر	35° 24' N 0° 8' E
Mustaghānim (fr.: Mostaganem)	مُسْتَاغَانِم	35° 56' N 0° 5' E
Qālamah (fr.: Guelma)	قَالَمَة	36° 28' N 7° 26' E
Qusanṭīnah (ang.: Constantina; fr.: Constantine; niem.: Konstantina; pol.: Konstantyna)	قُسَنْطِينَة	36° 22' N 6° 37' E

Saīdah (fr.: Saīda)	سَعِيدَة	34° 50' N 0° 9' E
Saṭīf (fr.: Sétif)	سَطِيف	36° 11' N 5° 24' E
Sīdī Bu-l-°Abbās (fr.: Sidi Bel Abbès)	سِيدِي بُلْعَبَّاس	35° 12' N 0° 38' W
Sukaykidah (fr.: Skikda)	سُكَيْكِدَة	36° 52' N 6° 54' E
Sūq Ahrās (fr.: Souk Ahras)	سُوق أَهْرَاس	36° 17' N 7° 57' E
Tabassah (fr.: Tébessa)	تَبَسَّة	35° 24' N 8° 7' E
Tīhart (fr.: Tiaret)	تِيهَرْت (تيارت - تيهارت)	35° 22' N 1° 19' E
Tilimsān (fr.: Tlemcen)	تِلْمَسَان	34° 52' N 1° 19' W
Tuqqurt (fr.: Touggourt)	تُقُرْت (توقورت - توغورت)	36° 6' N 6° 4' E
Wahrān (ang.; fr., niem., pol.: Oran)	وَهْرَان	35° 42' N 0° 38' W
Warqalah (fr.: Ouargla)	وَرَقْلَة (وارقلة)	31° 57' N 5° 20' E
Bahrain		
Al-Baḥrayn		
(fr., niem.: Bahrain; pol.: Bahrajn)		
الْبَحْرَيْن		
Al-Manāmah (ang., fr., niem., pol.: Manama)	الْمَنَامَة	26° 14' N 50° 35' E
Al-Muḥarraḡ	الْمُحَرِّق	26° 15' N 50° 37' E
Ar-Rifā°	الرِّفَاع	26° 8' N 50° 33' E
Jidd Ḥafṣ	جِدِّ حَفْص	26° 13' N 50° 33' E
Madīnat Ḥamad	مَدِينَة حَمَد	26° 7' N 50° 30' E
Madīnat °Isá	مَدِينَة عَيْسَى	26° 10' N 50° 33' E
Salmābād	سَلْمَابَاد	26° 11' N 50° 31' E
Sitrah	سِتْرَة	26° 9' N 50° 37' E

<p>Chad Itshād (fr.: Tchad; niem.: Tschad; pol.: Czapad)</p>	<p>إِتْشَاد (تْشَاد)</p>	
<p>Injāmīnah (ang.: Njamena; fr.: N'Djaména; niem.: Ndschamena; pol.: Ndżamena)</p>	<p>إِنْجَامِينَا (نْجَامِينَا)</p>	12° 7' N 15° 3' E
<p>Mūndū (fr.: Moundou)</p>	<p>مُونْدُو</p>	8° 34' N 16° 5' E
<p>Sārih (fr.: Sarh)</p>	<p>سَارِه</p>	9° 9' N 18° 23' E
<p>Abū Shahr (fr.: Abéché)</p>	<p>أَبُو شَهْر (أَبِيْشِي)</p>	13° 49' N 20° 49' E
<p>Comoros Al-Qumur (fr.: Comores; niem.: Komoren; pol.: Komory)</p>	<p>أَلْقُمُر</p>	
<p>Mūrūnī (ang., fr., niem., pol.: Moroni)</p>	<p>مُورُونِي</p>	11° 41' S 43° 16' E
<p>Fūmbūnī (fr.: Fomboni)</p>	<p>فُومْبُونِي</p>	12° 16' S 43° 45' E
<p>Mūtsāmūdū (fr.: Mutsamudu)</p>	<p>مُوتْسَامُودُو</p>	12° 58' N 45° 12' E
<p>Djibouti Jībūtī (ang., fr.: Djibouti; niem.: Dschibuti; pol.: Dżibuti)</p>	<p>جِيْبُوتِي (دْجِيْبُوتِي)</p>	
<p>°Alī Ṣabīḥ (fr.: Ali Sabieh)</p>	<p>عَلِي صَبِيْح</p>	11° 10' N 42° 42' E

°Artah (fr.: Arta)	عَرْتَة	11° 31' N 42° 50' E
Dukhayl (fr.: Dikhil)	دُخَيْل	11° 6' N 42° 23' E
Jībūtī (ang., fr., niem.: Djibouti; pol.: Dżibuti)	جَيْبُوتِي	11° 36' N 43° 15' E
Tājūrah (fr.: Tadjoura)	تَاجُورَة (تاجوراء)	11° 47' N 42° 53' E
Ūbūk (fr.: Obock)	أُوبُوك	11° 58' N 43° 17' E
Egypt Miṣr (fr.: Egypte; niem.: Ägypten; pol.: Egipt)	مِصْر	
Abū Kabīr	أَبُو كَبِير	30° 44' N 31° 40' E
Akhmīm	أَخْمِيم	26° 34' N 31° 44' E
Al-°Arīsh	الْعَرِيش	31° 8' N 33° 48' E
Al-Fayyūm	الْفَيْيُوم	29° 19' N 30° 50' E
Al-Ghardaqah (ang., fr., niem., pol.: Hurghada)	الْغَرْدَقَة	27° 14' N 33° 50' E
Al-Ḥawāmidīyyah	الْحَوَامِدِيَّة	29° 54' N 31° 15' E
Al-Iskandariyyah (ang.: Alexandria; fr.: Alexandrie; niem.: Alexandrien; pol.: Aleksandria)	الْإِسْكَانْدَرِيَّة (اسكندرية)	31° 12' N 29° 54' E
Al-Isma°iliyyah (ang., fr., niem., pol.: Ismailia)	الْإِسْمَاعِيلِيَّة (اسماعيلية)	30° 35' N 32° 16' E
Al-Jīzah (ang.: Giza/Gizeh; fr.: Gizèh/Guiza/Guizé; niem.: Gise/Giseh; pol.: Giza)	الْجِيزَة	30° 1' N 31° 13' E

Al-Maḥallah al-Kubrā	الْمَحَلَّةُ الْكُبْرَى	30° 58' N 31° 10' E
Al-Manṣūrah	الْمَنْصُورَة	31° 3' N 31° 30' E
Al-Maṭariyyah	الْمَطْرِيَّة	31° 11' N 32° 2' E
Al-Minyā	الْمِنْيَا	28° 6' N 30° 45' E
Al-Qāhirah (ang.: Cairo; fr.: Le Caire; niem.: Kairo; pol.: Kair)	القاهرة (قاهرة - مصر)	30° 2' N 31° 13' E
Al-Qāhirah al-Jadīdah (ang.: New Cairo; pol.: Nowy Kair)	القاهرة الجديدة	30° 6' N 31° 20' E
Al-Uqṣur (ang., niem.: Luxor; fr.: Louxor; pol.: Luksor)	الأقصر	25° 41' N 32° 39' E
Al-Warrāq	الْوَرَّاق (وراق الحضر)	30° 6' N 31° 13' E
Aswān	أَسْوَان	24° 5' N 32° 53' E
Asyūṭ	أَسْيُوط	27° 11' N 31° 11' E
As-Sunbullāwayn	السُّنْبُلَاوَيْن (السنبلاوين)	30° 53' N 31° 27' E
As-Suways (ang., fr., pol.: Suez; niem.: Sues)	السُّوَيْس	29° 58' N 32° 33' E
Az-Zaqāzīq	الزَّقَازِيق	30° 35' N 31° 31' E
Banhā	بَنَهَا	30° 28' N 31° 11' E
Banī Suwayf	بَنِي سُوَيْف	29° 5' N 31° 5' E
Bilbays	بِلْبَيْس	30° 25' N 31° 34' E
Būr Safājah	بُور سَفَاجَة (سفاجا , سَفَاجَة)	26° 44' N 33° 56' E
Būr Sa'īd (ang., niem., pol.: Port Said; fr.: Port-Saïd)	بُور سَعِيد	31° 16' N 32° 18' E
Damanhūr	دَمَنْهُور	31° 2' N 30° 28' E
Disūq	دِسُوق	31° 8' N 30° 39' E
Dumyāṭ	دُمِيَّاط	31° 25' N 31° 48' E

Hulwān	حُلْوَان	29° 51' N 31° 20' E
Jirjā	جِرْجَا	26° 20' N 31° 53' E
Kafr ad-Dawwār	كَفْر الدَّوَّار	31° 8' N 30° 7' E
Kafr ash-Shaykh	كَفْر الشَّيْخ	31° 7' N 30° 56' E
Madīnat al-°Āshir Min Ramaḍān	مَدِينَةُ الْعَاشِرِ مِنْ رَمَضَانَ (لِعَاشِرِ مِنْ رَمَضَانَ)	30° 18' N 31° 45' E
Madīnat Sittat Uktūbir	مَدِينَةُ سِتَّةِ أَكْتُؤِير (ستة اكتوبر)	29° 49' N 31° 3' E
Mallawī	مَلَّوِي	27° 44' N 30° 50' E
Marsā Maṭrūḥ	مَرَسَى مَطْرُوح	31° 21' N 27° 14' E
Mit Ghamr	مَيْت غَمْر	30° 43' N 31° 16' E
Qalyūb	قَلْيُوب	30° 11' N 31° 12' E
Qinā	قِنَا	26° 10' N 32° 43' E
Rafaḥ	رَفَح	31° 18' N 34° 14' E
Rashīd	رَشِيد	31° 24' N 30° 25' E
Sawhāj	سَوْهَاج	26° 33' N 31° 42' E
Shibīn al-Kawm	شَبِين الكَوْم	30° 33' N 31° 1' E
Shubrā al-Khaymah	شُبْرَا الخَيْمَة	30° 6' N 31° 15' E
Ṭanṭā	طَنْطَا	30° 47' N 31° 0' E
Eritrea Iritriyā (fr.: Eritree; niem.: Eritrea; pol.: Erytrea)	إرتريا (ايريتريا)	
°Aṣab (tigr.: Āseb)	عَصَب	13° 0' N 42° 44' E
Asmarah (tigr.: Āsmera) (ang., fr., niem., pol.: Asmara)	أَسْمَرَة (اسمرا , اسمرى)	15° 20' N 38° 56' E
Karan (tigr.: Keren)	كَرَن	15° 47' N 38° 28' E
Muṣawwa ^c (tigr.: Mits'iwa)	مُصَوَّع	15° 36' N 39° 28' E

Tasanāy (tigr.: Teseney)	تَسَنَاي	15° 8' N 36° 40' E
Iraq Al-°Irāq (fr.: Iraq; niem., pol.: Irak))	العِرَاق	
Abū Ghurayb	أَبُو غُرَيْب	33° 17' N 43° 58' E
Al-°Amārah	الْعَمَارَة (عمارة)	31° 50' N 47° 9' E
Al-Başrah	الْبَصْرَة (بصرة)	30° 33' N 47° 50' E
Ad-Dīwāniyyah	الْدِّيَوَانِيَّة (ديوانية)	31° 59' N 44° 56' E
Al-Fallūjah	الْفَلْلُوجَة (فلوجة)	33° 20' N 43° 46' E
Al-Ḥadīthah	الْحَدِيثَة (حديثة)	34° 8' N 42° 22' E
Al-Ḥillah	الْحِلَّة (حلة)	32° 29' N 44° 25' E
Al-Kūfah	الْكُوفَة (كوفة)	32° 2' N 44° 24' E
Al-Kūt	الْكُوت (كوت – كوت العمارة)	32° 30' N 45° 50' E
Al-Mawṣil	الْمَوْصِل (موصل)	36° 20' N 43° 8' E
An-Najaf	النَّجَف (نجف)	31° 59' N 44° 20' E
An-Nāširiyyah	النَّاصِرِيَّة (ناصرية)	31° 2' N 46° 16' E
Al-Qā'im	الْقَائِم (قائم)	34° 22' N 41° 7' E
Ar-Ramādī	الرَّمَادِي (رمادي)	33° 25' N 43° 18' E
Ar-Ruṭbah	الرُّطْبَة (رطبة)	33° 2' N 40° 17' E

As-Samāwah	السَّمَاءُ (سماوة)	31° 18' N 45° 17' E
As-Sulaymāniyyah	السُّلَيْمَانِيَّةُ (سليمانية)	35° 33' N 45° 25' E
Az-Zubayr	الزُّبَيْرُ (زبير)	30° 23' N 47° 43' E
Baghdād (ang.: Baghdad; fr., niem., pol.: Bagdad)	بَغْدَاد	33° 21' N 44° 25' E
Ba [°] qūbah	بَعْقُوبَةُ	33° 45' N 44° 38' E
Bāyjī	بَايْجِي	34° 56' N 43° 29' E
Dahūk	دَهُوك	36° 52' N 43° 0' E
Ḥalabjah	حَلَبْجَة	35° 11' N 45° 59' E
Hīt	هَيْت	33° 38' N 42° 49' E
Irbīl	إِرْبِيل	36° 11' N 44° 1' E
Al-Iskandariyyah	الْأَسْكَانْدَرِيَّةُ	32° 53' N 44° 21' E
Karbalā'	كَرْبَلَاء	32° 36' N 44° 2' E
Kirkūk	كِرْكُوك	35° 28' N 44° 28' E
Sāmarrā'	سَامَرَاء	34° 12' N 43° 52' E
Tall °Afar	تَلَّ عَفَر (تلعفر)	36° 22' N 42° 27' E
Zākhū	زَاخُو	37° 8' N 42° 41' E
Israel Isrā'īl (fr., niem.: Israel; pol.: Izrael)	إِسْرَائِيل	
Al-Ludd (heb.: Lod)	اللُّدَّ	31° 58' N 34° 54' E
Al-Majdal // Ashkilūn / Ashqilūn (heb.: Ashqelon)	الْمَجْدَلُ // أَشْكِلُون / أَشْقِيلُون	31° 40' N 34° 35' E
Al-Quds // Ūrushalīm (heb.: Yerushalayim) (ang., fr., niem.:	أُورُشَلِيم // الْقُدْسُ	31° 46' N 35° 14' E

Jerusalem; pol.: Jerozolima)		
An-Nāṣirah (heb.: Naz̄erat) (ang., fr.: Nazareth; niem.: Nasaret; pol.: Nazaret)	النَّاصِرَة	32° 42' N 35° 18' E
Ar-Ramlah (heb.: Ramla)	الرَّمْلَة	31° 55' N 34° 52' E
Banī Birāq (heb.: Bene Beraq)	بَنِي بَرَّاق	32° 5' N 34° 50' E
Bāt Yām (heb.: Bat Yam)	بَات يَام	32° 1' N 34° 45' E
Bi'r as-Sab° (heb.: Be'er Sheva')	بَيْر السَّبْع	31° 14' N 34° 47' E
Bītāḥ Tikfā (heb.: Petah Tiqwa)	بَيْتَاح تَكْفَا	32° 5' N 34° 53' E
Ḥayfā (heb.: Hefa)	حَيْفَا	32° 50' N 35° 0' E
Ḥūlūn (heb.: Holon)	حُولُون	32° 1' N 34° 46' E
Kifār Sābā (heb.: Kefar Sava)	كِفَار سَابَا	32° 10' N 34° 56' E
Natāniyā (heb.: Netanya)	نَتَانِيَا	32° 20' N 34° 51' E
Raḥūbūt (heb.: Rehovot)	رَحُوبُوت	31° 54' N 34° 49' E
Ramāt Ghān (heb.: Ramat Gan)	رَمَات غَان	32° 5' N 34° 49' E
Rīshūn Litsiyūn	رَيْشُون لَيْتْسِيُون	31° 58' N 34° 48' E
Tall Abīb-Yāfā / Tall ar-Rabī`-Yāfā (heb.: Tel Aviv-Yafo) ang., fr., niem.: Tel Aviv-Yafo; pol.: Tel Awiw-Jafa)	تَلّ أَبِيب يَافَا / تَلّ الرَّبِّيْع يَافَا	32° 4' N 34° 48' E
Umm al-Faḥm (heb.: Umm el-Faḥm)	أَمّ الفَحْم	32° 31' N 35° 59' E
Usdūd // Ashdūd (heb.: Ashdod)	أَشْدُود // أُسْدُود	31° 49' N 34° 39' E

Jordan Al-Urdunn (fr.: Jordanie; niem.: Jordanien; pol.: Jordania)	الأردنّ	
Al-°Aqabah	أَلْعَقَبَة	29° 31' N 35° 0' E
Al-Karak	أَلْكَرَّك	31° 11' N 35° 42' E
°Ammān (ang., fr., niem., pol.: Amman)	عَمَّان	31° 57' N 35° 56' E
Ar-Ruṣayfah	الرُّصَيْفَة	32° 1' N 36° 3' E
As-Salt	أَلْسَلْط	32° 3' N 35° 44' E
Az-Zarqā'	أَلزَّرْقَاء	32° 5' N 36° 6' E
Irbid	إرْبِيد	32° 33' N 35° 51' E
Jarash	جَرَش	32° 17' N 35° 54' E
Ma°ān	مَعَان	30° 12' N 35° 44' E
Mādabā	مَادَبَا	31° 43' N 35° 48' E
Kuwait Al-Kuwayt (fr.: Koweït; niem.: Kuwait; pol.: Kuwejt)	أَلْكُوَيْت	
Al-Farwāniyyah	أَلْفَرْوَانِيَّة	29° 16' N 47° 55' E
Al Jahrā'	أَلجَهْرَاء	29° 20' N 47° 40' E
Al-Kuwayt (ang., niem.: Kuwait; fr.: Koweït; pol.: Kuwejt)	أَلْكُوَيْت	29° 20' N 47° 59' E
Ash-Shu°aybah	أَلشُّعَيْبَة	29° 3' N 48° 8' E
Ḥawallī	حَوَّلِي	29° 19' N 48° 2' E
Lebanon		

Lubnān (fr., pol.: Liban; niem.: Libanon)	لُبْنَان	
Bayrūt (fr.: Beyrouth) (ang. niem.: Beirut; pol.: Bejrut)	بَيْرُوت	33° 52' N 35° 30' E
Şaydā' (fr.: Sidon)	صَيْدَاء	33° 33' N 35° 22' E
Şūr (fr.: Tyre)	صُور	33° 16' N 35° 11' E
Ṭarābulus (fr.: Tripoli) (ang., niem.: Tripoli; pol.: Trypolis)	طَرَابُلُس	34° 26' N 35° 51' E
Zaḥlah (fr.: Zahlé)	زَحَلَة	33° 51' N 33° 53' E
Libya Lībiyā (fr.: Libye; niem.: Libyen; pol.: Libia)	لِيْبِيَا	
Ajdābiyah	أَجْدَابِيَّة (اجدابيا)	30° 46' N 20° 14' E
Al-°Azīziyyah	الْعَزِيزِيَّة	32° 32' N 13° 1' E
Al-Bayḍā'	الْبَيْضَاء	32° 46' N 21° 43' E
Al-Khums	الْخُمْس	32° 39' N 14° 16' E
Al-Marj	الْمَرْج	32° 30' N 20° 54' E
Az-Zāwiyah	الزَّوَيَّة	32° 45' N 12° 44' E
Banghāzī	بَنْغَازِي	32° 7' N 20° 4' E
Banī Walīd	بَنِي وُلَيْد	31° 46' N 13° 59' E
Darnah	دَرْنَة	32° 46' N 22° 39' E
Gharyān	غَرِيَان	32° 10' N 13° 1' E
Izlīṭan	إِزْلِيْطَنْ (زليطن زليتن)	32° 28' N 14° 34' E
Miṣrātah	مِصْرَاتَة	32° 23' N 15° 6' E
Nālūt	نَالُوت	31° 52' N 10° 59' E

Sabhā	سَبْهَا	27° 2' N 14° 26' E
Ṣabrātah	صَبْرَاتَة	32° 47' N 12° 29' E
Surt	سُرْت	31° 13' N 16° 35' E
Ṭarābulus (ang., fr., niem.; Tripoli; pol.: Trypolis)	طَرَابُلُس	32° 53' N 13° 11' E
Tarhūnah	تَرْهُونَة	32° 26' N 13° 38' E
Ṭubruq (ang., fr., niem.; Tripoli; pol.: Trypolis)	طُبْرُق	32° 5' N 32° 59' E
Yafran	يَفْرَن	32° 4' N 12° 31' E
Mauritania Mawrītāniyā (fr.: Mauritanie; niem.: Mauritanien; pol.: Mauretania)	مَوْرِيْتَانِيَا	
Al-Kīfah (fr.: Kiffa)	أَلْكِيْفَة (كيفا)	16° 37' N 11° 24' W
An-Ni°mah (fr.: Néma)	النَّعْمَة (نعمة)	16° 37' N 7° 15' W
Aṭār (fr.: Atar)	أَطَار	20° 31' N 13° 3' W
Az-Zuwayrāt (fr.: Zouérate)	أَلزُوَيْرَات	22° 42' N 12° 29' W
Inwādhībū (fr.: Nouadhibou)	إِنْوَادِيْبُو (نواديبو)	20° 54' N 17° 4' W
Inwākshūṭ (fr.: Nouakchott) (ang.: Nouakchott; niem.: Nuakschot; pol.: Nawakszut/Inwakszut)	إِنْوَاكْشُوْط (نواكشوط – نواك الشط)	18° 6' N 15° 57' W
Kayhaydī (fr.: Kaédi)	كَيْهَيْدِي	16° 9' N 13° 30' W
Rūṣū	رُوصُو	16° 30' N 15° 49' W

(fr.: Rosso)		
Shinqīṭ (fr.: Chinguetti)	شِنْقِيط (شَنْقِطِي)	20° 27' N 12° 22' W
Morocco Al-Maghrib (fr.: Maroc; niem.: Marokko; pol.: Maroko)	المَغْرِب	
Ad-Dār al-Bayḍā' (fr.: Casablanca) (ang., niem., pol.: Casablanca)	الدَّارُ البَيْضَاءُ	33° 35' N 7° 36' W
Akādīr (fr.: Agadir)	أكَادِير (اغادير)	30° 24' N 9° 36' W
Al-°Arā'ish (fr.: Larache)	العَرَائِش	35° 12' N 6° 9' W
Al-Ḥusaymah (fr.: Al Hoceïma)	الحُسَيْمَة	35° 15' N 3° 56' W
Al-Jadīdah (fr.: El Jadida)	الجَدِيدَة	33° 15' N 8° 30' W
Al-Khamīsāt (fr.: Khémisset)	الخَمِيسَات	33° 49' N 6° 4' W
Al-Muḥammadiyyah (fr.: Mohammedia)	المُحَمَّديَّة	33° 41' N 7° 23' W
Al-Qaṣr al-Kabīr (fr.: Ksar el Kebir)	القَصْرُ الكَبِير	35° 0' N 5° 59' W
Al-Qunayṭirah (fr.: Kénitra)	القُنَيْطِرَة	34° 16' N 6° 36' W
An-Nāzūr (fr.: Nador)	النَّازُور (الناضور)	35° 11' N 2° 56' W
Ar-Rashīdiyyah (fr.: Er Rachidia)	الرَّشِيدِيَّة	31° 56' N 4° 26' W
Ar-Ribāṭ (fr.: Rabat) (ang., niem., pol.: Rabat)	الرِّبَّاط	34° 2' N 6° 50' W

Āsafī (fr.: Safi)	آسْفِي	32° 18' N 9° 15' W
Aṣīlah (fr.: Asilah)	أَصِيلَة (اصيلا ازيلة)	35° 28' N 6° 2' W
Aṣ-Ṣuwayrah (fr.: Essaouira)	أَلصُّوَيْرَة (السويرة)	31° 30' N 9° 46' W
Azammūr (fr.: Azemmour)	أَزْمُور	33° 17' N 8° 21' W
Banī Mallāl (fr.: Beni Mellal)	بَنِي مَلَال	32° 20' N 6° 21' W
Barkān (fr.: Berkane)	بَرْكَان	34° 56' N 2° 20' W
Fās (fr.: Fès)	فَاس	34° 2' N 4° 59' W
Kalmīm (fr.: Guelmim; Goulimine, Guelmin)	كَلْمِيم	28° 59' N 10° 3' W
Khunayfirah (fr.: Khénifra)	خُنَيْفِرَة	32° 56' N 5° 40' W
Khuraybiqah (fr.: Khouribga)	خُرَيْبِقَة (خوريبكا)	32° 53' N 6° 54' W
Marrākush (fr.: Marrakech)	مَرَّاكُش	31° 38' N 8° 0' W
Miknās (fr.: Meknès)	مِكَنَّاس	33° 54' N 5° 33' W
Ṣafrū (fr.: Sefrou)	صَفْرُو	33° 50' N 4° 50' W
Salā (fr.: Salé)	سَلَا	34° 4' N 6° 48' W
Saṭṭāt (fr.: Settat)	سَطَّات	33° 0' N 7° 37' W
Ṭanjah (fr.: Tanger)	طَنْجَة	35° 48' N 5° 48' W
Tārūdānt (fr.: Taroudant)	تَارُودَانْت	30° 29' N 8° 52' W
Tāzah (fr.: Taza)	تَازَة	35° 2' N 5° 16' W

(fr.: Taza)	(تازا)	
Tiṭwān (fr.: Tétouan)	تِطْوَان	35° 34' N 5° 22' W
Tiznīt (fr.: Tiznit)	تِزْنِيْت	29° 43' N 9° 43' E
Wajdah (fr.: Oujda)	وَجْدَة	34° 40' N 1° 54' W
Warzāzāt (fr.: Ouarzazate)	وَرَزَاذَات	30° 55' N 6° 55' W
Wazzān (fr.: Ouezzane)	وَزَّان	34° 48' N 5° 36' W
Zākūrah (fr.: Zagora)	زَاكُورَة (زكورة)	30° 19' N 5° 50' W
Oman ‘Umān (fr., niem., pol.: Oman)	عُمَان	
Ad-Duqm	أَلْدُقْم	19° 39' N 57° 42' E
Al-Buraymī	أَلْبُرَيْمِي	24° 15' N 55° 45' E
As-Sīb	أَلْسَيْب	23° 41' N 58° 11' E
Bawshar	بَوْشَر	23° 32' N 58° 23' E
‘Ibrī	عِبْرِي	23° 14' N 56° 30' E
Masqaṭ (ang.: Muscat; fr., niem., pol.: Maskat)	مَسْقَط	23° 37' N 58° 35' E
Maṭraḥ	مَطْرَح	23° 37' N 58° 34' E
Nizwá	نِزْوَى	22° 56' N 57° 32' E
Ṣalālah	صَلَالَة	17° 0' N 54° 6' E
Ṣuḥār	صُحَار	24° 22' N 56° 45' E
Palestine Filastīn (fr.: Palestine,	فِلَسْطِين	

niem.: Palästina; pol.: Palestyna)		
Al-Bīrah	الْبَيْرَة	31° 54' N 35° 13' E
Al-Khalīl	الْخَلِيل	31° 32' N 35° 6' E
Al-Quds (ang., fr., niem.: Jerusalem; pol.: Jerozolima)	الْقُدْس	31° 46' N 35° 14' E
Arīḥā	أْرِيْحَا	31° 52' N 35° 27' E
Bayt Laḥm	بَيْت لَحْم	31° 43' N 35° 12' E
Ghazzah	غَزَّة	31° 30' N 34° 28' N
Jabāliyah	جَبَالِيَّة	31° 32' N 34° 30' E
Janīn	جَنِين	32° 28' N 35° 18' E
Khān Yūnus	خَان يُونُس	31° 21' N 34° 19' E
Nābulus	نَابْلُس	32° 13' N 35° 16' E
Qalqīliyah	قَلْقِيلِيَّة	32° 11' N 34° 58' E
Rafaḥ	رَفْح	31° 18' N 34° 15' E
Rām Allāh	رَام اللّٰه	31° 54' N 35° 12' E
Ṭūlkarm	طُولكَرْم (طول كرم)	32° 19' N 35° 2' E
Qatar Qaṭar (fr.: Qatar; niem., pol.: Katar)	قَطْر	
Ad-Dawḥah (ang., fr., niem.: Doha; pol.: Dauha)	الدَّوْحَة	25° 17' N 51° 32' E
Al-Khawr	الْخَوْر	25° 41' N 51° 30' E
Ar-Ruways	الرُّوَيْس	26° 8' N 51° 13' E
Al-Wakrah	الْوَكْرَة	25° 10' N 51° 36' E
Ar-Rayyān	الرَّيَّان	25° 18' N 51° 27' E
Dukhān	دُخَان	25° 25' N 50° 47' E

Madīnat ash-Shamāl	مَدِينَةُ الشَّمَالِ	26° 7' N 51° 13' E
Umm Sa'īd	أُمُّ سَعِيدٍ (مَسْعِيد)	25° 0' N 51° 33' E
Saudi Arabia As-Su'ūdiyyah (fr.: Arabie Saoudite; niem.: Saudi-Arabien; pol.: Arabia Saudyjska)	السُّعُودِيَّة	
Abhā	أَبْهَا	18° 13' N 42° 30' E
Ad-Dammām	الدَّمَّام	26° 26' N 50° 7' E
°Afīf	عَفِيف	23° 55' N 42° 56' E
Al-Hufūf	الْهَفُوف	25° 22' N 49° 34' E
Al-Jubayl	الْجُبَيْل	27° 1' N 49° 40' E
Al-Kharj	الْخَرْج	24° 20' N 47° 30' E
Al-Khubar	الْخُبَر	26° 17' N 50° 12' E
Al-Madīnah al-Munawwarah (ang., niem.: Medina; fr. Médine; pol.: Medyna)	الْمَدِينَةُ الْمُنَوَّرَةُ	24° 28' N 39° 36' E
Al-Mubarrāz	الْمُبَرَّر	25° 25' N 49° 35' E
Al-Qaṭīf	الْقَطِيف	26° 33' N 50° 0' E
°Ar'ar	عَرْعَر	30° 59' N 41° 2' E
Ar-Riyāḍ (ang. fr., niem.: Riadh; pol.: Rijad)	الرِّيَاض	24° 38' N 46° 43' E
Aṭ-Ṭā'if	الطَّائِف	21° 16' N 40° 25' E
Az-Zahrān	الزَّهْرَان	26° 18' N 50° 8' E
Buraydah	بُرَيْدَة	26° 20' N 43° 59' E
Dhahabān	ذَهَبَان	21° 56' N 39° 8' E
Ḥafr al-Bāṭin	حَفْرُ الْبَاطِن	28° 27' N 45° 58' E
Ḥā'il	حَائِل	27° 33' N 41° 42' E
Jīzān	جِيزَان	16° 54' N 42° 32' E

	(قيزان)	
Juddah	جُدَّة	21° 29' N 39° 12' E
Khamīs Mushayṭ	خَمِيس مُشَيِّط	18° 18' N 42° 44' E
Makkah al-Mukarramah (ang.: Mecca; fr. La Mecque; niem., pol.; Mekka)	مَكَّة الْمُكْرَمَة	21° 27' N 39° 49' E
Najrān	نَجْرَان	17° 29' N 44° 8' E
Ra's al-Khafjī	رَأْس الْخَفْجِي	28° 25' N 48° 30' E
Ra's Tannūrah	رَأْس تَنْوْرَة	26° 42' N 50° 6' E
Sayhāt	سَيِّهَات	26° 29' N 50° 3' E
Tabūk	تَبُوك	28° 23' N 37° 20' E
Somalia Aṣ-Ṣūmāl (fr.: Somalie; niem.: Somalien; pol.: Somalia)	الصُّومَال	
°Ābid Wāq (som.: Caabudwaaq / Cabuud Waaq)	عَابِد وَاق	6° 13' N 46° 23' E
Bādān (som.: Badhan)	بَادَان	10° 43' N 48° 21' E
Barāwah (som.: Baraawe)	بَرَاوَة	1° 6' N 44° 3' E
Barbarah (som.: Berbera)	بَرْبَرَة	10° 25' N 45° 2' E
Bārṭīrah (som.: Baardheere)	بَارْطِيرَة	2° 20' N 42° 17' E
Bayḍābū / Bayduwah (som.: Baydhabo)	بَيْدُوَة / بَيْضَابُو	3° 7' N 43° 39' E
Balad Wayn (som.: Beledweyne)	بَلَد وَيْن	4° 45' N 45° 12' E
Būrāmah (som.: Booraame)	بُورَامَة	3° 27' N 42° 33' E

Būr ^u (som.: Burco)	بُورَعُو	9° 31' N 45° 32' E
Būsāsū / Bandar Qāsim (som.: Boosaaso)	بَنْدَر قَاسِم / بُوَسَاسُو	11° 17' N 49° 11' E
Ghālkā ^{yū} (som.: Gaalkacyo) Galcaio	غَالِكَاغِيُو	6° 47' N 47° 26' N
Ghāldūgūb (som.: Galdogob)	غَالْدُوغُوب	7° 3' N 47° 8' E
Harghaysah (som.: Hargeysa)	هَرَّغَيْسَةَ	0° 27' N 42° 43' E
Hūddūr (som.: Xuddur) Oddur	حُوْدُوْر	2° 58' N 45° 32' E
Kīsimāyū (som.: Kismaayo)	كِيْسِمَايُو	0° 22' S 42° 32' E
Lās 'Ānūd (som.: Laascaanood)	لَاس عَانُوْد	8° 28' N 47° 21' E
Maqdīshū (som.: Muqdisho) (ang., fr.: Mogadisho; niem.: Mogadisch; pol.: Mogadisz)	مَقْدِيْشُو	2° 4' N 45° 22' E
Markah (som.: Marka) Merca	مَرْكَة	1° 43' N 44° 53' E
Qarrāwah (som.: Garoowe)	قَرَّاوَة	8° 24' N 48° 30' E
Zayla ^o (som.: Saylac)	زَيْلَع	11° 21' N 43° 29' E
Sudan As-Sūdān (fr.: Soudan; niem., pol.: Sudan)	السُّوْدَان	
Ad-Duwaym	الدُّوَيْم	14° 0' N 32° 19' E
Al-Fāshir	الْفَاشِيْر	13° 38' N 25° 21' E
Al-Junaynah	الْجُنَيْنَة	13° 27' N 22° 27' E
Al-Khurṭūm	الْخُرْطُوْم	15° 36' N 32° 32' E

(ang., fr., Khartoum; niem.: Khartum; pol.: Chartum)		
Al-Qaḍārif	أَلْقَضَارِف	14° 2' N 35° 24' E
Al-Ubayyiḍ	أَلْأَبْيَض	30° 11' N 30° 13' E
°Aṭbarah	عَطْبَرَة	17° 42' N 33° 59' E
Būr Sūdān	بُور سُودَانَ (بورتسودان)	19° 37' N 37° 14' E
Jūbā	جُوبَا	4° 51' N 31° 37' E
Kassalā	كَسَلَة (كسلا)	15° 28' N 36° 24' E
Kūstī	كُوسْتِي	13° 10' N 32° 40' E
Niyālā	نِيَالَة (نيالا)	12° 3' N 24° 53' E
Umm Durmān	أَمُّ دُرْمَانَ (امدرمان)	15° 38' N 32° 30' E
Wad Madanī	وَد مَدَنِي (وادي مدني)	14° 24' N 33° 32' E
Wāw	وَآو	7° 42' N 28° 0' E
Yāmbiyū	يَامْبِيُو	4° 34' N 28° 25' E
Yāy	يَاي (يي)	4° 6' N 30° 41' E
Syria Sūriyah (fr.: Syrie; niem.: Syrien; pol.: Syria)	سُورِيَة (سوريا)	
Al-Bāb	أَلْبَاب	36° 22' N 37° 31'
Al-Ḥajar al-Aswad	أَلْحَجَرُ الْأَسْوَد	33° 28' N 36° 18' E
Al-Ḥasakah	أَلْحَسَكَة	36° 29' N 40° 45' E
Al-Lādhiqiyyah	أَللَادِقِيَّة	35° 31' N 35° 47' E
Al-Qāmishlī	أَلْقَامِشْلِي	37° 2' N 41° 14' E
Al-Qunayṭirah	أَلْقُنَيْطِرَة	33° 7' N 35° 49' E

Ar-Raqqah	الرَّقَّة	35° 57' N 39° 1' E
As-Safīrah	السَّفِيرَة	36° 4' N 37° 22' E
As-Suwaydā'	السُّوَيْدَاء	32° 42' N 36° 34' E
Ath-Thawrah	الثَّوْرَة	35° 52' N 38° 34' E
Dar ^ḥ ā	دَرَعَا	32° 37' N 36° 6' E
Dayr az-Zawr	دَيْر الزَّوْر	35° 20' N 40° 9' E
Dimashq (ang.: Damascus; fr.: Damas; niem.: Damaskus; pol.: Damaszek)	دِمَشْق	33° 30' N 36° 18' E
Dūmā	دُومَا	33° 35' N 36° 24' E
Ḥalab (ang., Germ., pol.: Aleppo; fr.: Alep))	حَلَب	36° 12' N 41° 11' E
Ḥamāh	حَمَاة	35° 8' N 35° 45' E
Ḥimṣ	حِمص	34° 44' N 36° 43' E
Idlib	إِدْلِب	35° 55' N 36° 38' E
Ma ^ḥ arrat an-Nu ^ḥ mān	مَعْرَة النُّعْمَان	35° 38' N 36° 40' E
Salamiyah	سَلْمِيَة	35° 1' N 37° 3' E
Ṭarṭūs	طَرطُوس	34° 53' N 35° 55' E
Tunisia Tūnis (fr.: Tunisie; niem.: Tunesien; pol.: Tunezja)	تُونِس	
Al-Munastīr (fr.: Monastir)	الْمُنَسْتِير	35° 47' N 10° 50' E
Al-Qaṣrayn (fr.: Kasserine)	الْقَصْرَيْن	35° 11' N 8° 48' E
Al-Qayrawān (fr.: Kaïrouan)	الْقَيْرَوَان	35° 41' N 10° 7' E

Aryānah (fr.: L'Ariana)	أَرِيَانَة	36° 52' N 10° 11' E
Bājah (fr.: Béja)	بَا جَة	36° 44' N 9° 11' E
Banzart (fr.: Bizerte)	بَنْزَرْت	37° 17' N 9° 52' E
Bin °Arūs (fr.: Ben Arous)	بَيْن عَرُوس	36° 45' N 10° 13' E
Qābis (fr.: Gabès)	قَابِيس	33° 53' N 10° 7' E
Şafāqis (fr.: Sfax)	صَفَاقِيس	34° 44' N 10° 46' E
Sūsah (fr.: Sousse)	سُوسَة	35° 49' N 10° 38' E
Tūnis (fr.: Tunis) (ang., niem., pol.: Tunis)	تُونِس	36° 48' N 10° 11' E
UAE Al-Imārāt (fr.: EAU; niem.: VAE; pol.: ZEA)	الإِمَارَات	
Abū Zāby (ang., fr., niem.: Abu Dhabi; pol.: Abu Zabi)	أَبُو ظَبْي	24° 28' N 54° 22' E
°Ajmān	عَجْمَان	25° 24' N 55° 26' E
Al-°Ayn	أَلْعَيْن	24° 13' N 55° 46' E
Al-Fujayrah	أَلْفُجَيْرَة	25° 8' N 56° 21' E
Ash-Shāriqah	أَلشَّارِقَة	25° 22' N 55° 23' E
Dubayy	دُبَيّ	25° 15' N 55° 17' E
Ra's al-Khaymah	رَأْس أَلْخَيْمَة	25° 47' N 55° 57' E
Umm al-Qaywayn	أَمّ الْقَيَّوَيْن	25° 35' N 55° 34' E
Western Sahara Aṣ-Şaḥrā' al-Gharbiyyah (fr.: Sahara Occidental; niem.: Westsahara;	أَلصَّحْرَاءُ أَلْغَرْبِيَّة	

pol.: Sahara Zachodnia)		
Abū Judūr (fr.: Boujdour)	أَبُو جُدُور (بو جادور)	26° 8' N 14° 30' W
Ad-Dākhilah (fr.: Dakhla / Ad Dakhla)	الدَّخِيلَة (الدخلة)	23° 42' N 15° 56' W
Al-Quwayrah (fr.: Güera)	أَلْقُوَيْرَة (الكويرة)	20° 50' N 17° 6' W
Al-°Uyūn (ang., fr., niem.: Laâyoune; pol.: Al-Ujun)	أَلْعُيُون (لعيون)	27° 10' N 13° 12' W
As-Samārah (fr.: Semara)	أَلْسَمَارَة (سمارا)	26° 44' N 11° 41' W
Bi'r al-Ḥilw (fr.: Bir Lehlu)	بَيْرُ الْحِلْو	26° 21' N 9° 34' E
Yemen Al-Yaman (fr.: Yemen; niem., pol.: Jemen)	أَلْيَمَن	
°Adan	عَدَن	13° 30' N 43° 57' E
Al-Ḥudaydah	أَلْحُدَيْدَة	14° 48' N 43° 12' E
Al-Mukallā	أَلْمُكَلَا	14° 32' N 49° 8' E
Dhamār	ذَمَار	14° 33' N 44° 24' E
Ibb	إِبَّ	13° 58' N 44° 11' E
Ṣan°ā' (ang., fr., niem., pol.: Sana)	صَنْعَاء	15° 21' N 44° 12' E
Ta°izz	تَعِزَّ	13° 34' N 44° 2' E